

Valsts pētījumu programma
**"20.–21. gadsimta vēstures pētniecība un
cilvēkkapitāla ataudze"**
projektu pieteikumu atklātā konkursa
izvērtēšanas pārskats

SATURS

- 3 Par konkursu
 - 6 Projektu pieteikumi
 - 7 Izvērtēšana
 - 8 Projekta īstenošana
 - 10 Ekspertu atziņas
-

Par konkursu

Latvijas Zinātnes padome (LZP), saskaņā ar [Zinātniskās darbības likumu](#), [2018. gada 4. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība"](#) un [Ministru kabineta 2023. gada 14. jūlija rīkojumu Nr. 462 "Par valsts pētījumu programmu "20.–21. gadsimta vēstures pētniecība un cilvēkkapitāla ataudze"](#) 2023. gada 20. septembrī izsludināja Valsts pētījumu programmas "20.–21. gadsimta vēstures pētniecība un cilvēkkapitāla ataudze" projektu pieteikumu atklāto konkursu, nosakot iesniegšanas termiņu līdz 2023. gada 20. oktobrim. Projektu pieteikumu atklātā konkursa norisi nosaka ["Valsts pētījumu programmas "20.-21. gadsimta vēstures pētniecība un cilvēkkapitāla ataudze" projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikums"](#).

Programmu izstrādāja Izglītības un zinātnes ministrija, sadarbojoties ar ministrijas izveidotu programmas stratēģiskās vadības padomi, kuras uzdevums bija konsultēt ministriju par programmas stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem, sniegt priekšlikumus programmas pilnveidei un izvērtēt programmas sasniegtos rezultātus pēc tās noslēguma. Stratēģiskās padomes sastāvā ir pārstāvji no Izglītības un zinātnes ministrijas, Ārlietu ministrijas, Kara muzeja, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra. Par programmas īstenošanas atbildīgā institūcija ir Izglītības un zinātnes ministrija.

Programmas virsmērķis ir veicināt Latvijas un starptautiskās sabiedrības izpratni par aktuāliem 20.–21. gadsimta Latvijas vēstures jautājumiem.

Programmas **mērķis** – attīstīt izpratni par 20.–21. gadsimta Latvijas vēsturi, veicot cilvēkkapitāla ataudzi programmā definētā laikposma pētniecībai, nodrošināt jauno zinātnieku iesaisti vēstures pētniecībā, sekmēt komunikāciju par Latvijas vēstures tēmām Latvijā un ārvalstīs.

Lai sasniegtu programmas mērķus, tika noteikti programmas **uzdevumi** – veikt to 20.–21. gadsimta Latvijas vēstures jautājumu izpēti, kuru labāka izpratne:

- veicinātu sekmīgāku Latvijas valstiskās piederības nostiprināšanu;
- mazinātu iespēju radīt un izplatīt dezinformāciju par Latviju;
- veicinātu Latvijas tēla uztveri starptautiskajā sabiedrībā.

Programmai tika noteikti arī **horizontālie uzdevumi**:

- nodrošināt pētniecības procesa un pētījuma rezultātu ietekmi uz šādām mērķgrupām:
 - uz zinātnisko un pētniecisko kopienu – attīstot pētniecībai nepieciešamos resursus un konkurētspējīgas starpdisciplināras zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto inovatīvas pētniecības metodes un tehnoloģijas, attīstot un pielāgojot digitālo resursu kopas, paplašinot to funkcionalitāti un integrējot tajās jau izstrādātus digitālos resursus;
 - uz studējošajiem izglītības procesā – nodrošinot prakses un darba iespējas, kā arī platformas un projekta zinātnisko rezultātu izmantošanu augstākās izglītības ieguves procesā;
 - uz nozaru politikas veidotājiem un ieviesējiem – sniedzot rekomendācijas nozares rīcībpolitikas veidošanai;
 - uz sabiedrību kopumā – nodrošinot pētniecībā radītu zināšanu izplatīšanu un pārnesi un veicinot izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai;
- nodrošināt mērķētu komunikāciju par projekta sasniegumiem Latvijā un ārvalstīs, jo īpaši sabiedriskajos un zinātniskajos forumos, kuru tematika ietver Latvijas vēstures jautājumus, tostarp Baltijas un Eiropas vēstures kontekstā;
- nodrošināt pētniecības rezultātu publisku pieejamību, tai skaitā publicējot rezultātus populārzinātniskos resursos un brīvpiekļuves žurnālos un deponējot jauniegūtos pētniecības datus atvērto pētniecības datu repozitorijos, veicinot datu atkārtotu pielietojamību atbilstoši "FAIR" principiem (atrodamība, pieejamība, sadarbspēja, atkārtota lietojamība);

- nodrošināt uz izcilību un sadarbību vērstu projekta komandu mērķu sasniegšanā, iesaistot tajā iespējami plašu Latvijas un ārvalstu zinātnisko institūciju, pētnieku un ekspertu kopu.

Programmas īstenošanas laikā tika noteikti šādi sasniedzamie rezultāti:

- Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos izdevumos publicēti oriģināli zinātniskie raksti;
- pētniecības rezultāti publicēti zinātnisku rakstu, rakstu krājumu vai monogrāfiju formā;
- pētniecības rezultāti prezentēti starptautiskajās zinātniskajās konferencēs;
- veicinātas izmaiņas rīcībpolitikā (piemēram, konsultēti nozaru politikas veidotāji, sagatavotas rekomendācijas un vadlīnijas);
- doktoranti, doktora grāda pretendenti un jaunie zinātnieki iesaistīti jaunu pētniecības metožu izstrādē, tai skaitā nodrošinot starpdisciplināru pieeju to izmantošanā;
- nodrošināta komunikācija par Latvijas vēstures tēmām Latvijā un ārvalstīs un programmas ietvaros sasniegto rezultātu izplatība.

Konkursa ietvaros tika plānots finansēt vienu projektu, kas atbilstu programmā noteiktajiem uzdevumiem projekta īstenošanai paredzot valsts budžeta finansējumu 1 674 000 *euro* apmērā. Viena projekta īstenošanai paredzēti 36 mēneši. Konkursā varēja piedalīties Latvijas Republikas zinātniskās institūcijas, kas reģistrētas Zinātnisko institūciju reģistrā un kas atbilst pētniecības organizācijas definīcijai. Tādas valsts institūcijas, kurām zinātniskās darbības veikšana ir noteikta ar ārējo tiesību aktu, nolikumā vai statūtos, varēja piedalīties konkursā kā sadarbības partneri.

Projektu pieteikumi

Konkursā tika iesniegti četri projektu pieteikumi.

VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0002 “Terra Incognita. Latgales vēsture (1918. - 1940.): reģionālisms, drošība un valstiskums” iesniedza

Latvijas Universitāte

sadarbībā ar

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu un
Daugavpils Universitāti.

VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003 “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi” iesniedza

Latvijas Universitāte

sadarbībā ar

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūtu,
Daugavpils Universitāti un
Liepājas Universitāti

VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0004 “Latviešu nācijas un valstiskuma vēsture stratēģiskajai komunikācijai: atmiņas, stāsti un identitāte” iesniedza

Vidzemes Augstskola

sadarbībā ar

Daugavpils Universitāti un

Latvijas Nacionālo bibliotēku.

VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0005 “Latvijas valstiskās pašizpratnes, piederības un patriotisma veidošanās un transformācijas profili: idejas un prakses 20.-21. gadsimts” iesniedza

Latvijas Universitāte

LZP izvērtēja projektu pieteikumu atbilstību konkursā noteiktajiem administratīvajiem kritērijiem, pēc tam nododot tos zinātniskajai izvērtēšanai ārzemju ekspertiem.

Izvērtēšana

Konkursa izvērtēšanai ir noteikti trīs kritēriji ar atšķirīgu svaru kopējā vērtējumā:

"Zinātniskā izcilība"	– 30%	(kritērijs A),
„Ietekme”	– 50%	(kritērijs B),
„Ieviešana”	– 20%	(kritērijs C).

Atbilstoši konkursa nolikumam un Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumiem Nr. 560 "Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība" un ņemot vērā programmas mērķus un tematiskos uzdevumus, katra projekta pieteikuma izvērtēšanai LZP izvēlējās četrus neatkarīgos ārvalstu ekspertus. Tika ievērots *peer review* (līdzinieku vērtēšana) princips, piesaistot ārzemju ekspertus ar līdzīgām zināšanām un ne mazāku pieredzi kā projekta vadītājam attiecīgajās zinātņu nozarēs un pētījumu tematikā. Visa informācija un papildus materiāli ekspertiem tika sniegti angļu valodā.

Katrā kritērijā eksperti varēja piešķirt no 1 līdz 5 punktiem (ar iespēju vērtējumu izteikt ar puspunktu). Kvalitātes sliekšnis bija 3 punkti kritērijos A un C un vismaz 4 punkti kritērijā B, kā arī vismaz 10 punkti visos kritērijos kopā. Ekspertiem tika dots uzdevums vērtējumos ietvert atgriezenisko saiti un rekomendācijas projekta pieteicējiem.

Pēc visu projektu pieteikumu ekspertu individuālo vērtējumu saņemšanas informācijas sistēmā padome, izmantojot tiešsaistes videokonferenci, organizēja ekspertu paneļdiskusiju. Iesniegtajiem ekspertiem, kuri ir atbildīgi par projektu pieteikumu ekspertu konsolidētā vērtējuma sagatavošanu, izveidojot ekspertu diskusiju paneli. Pēc paneļa rezultātiem un ņemot vērā ekspertu individuālos vērtējumus, eksperts, kurš ir atbildīgs par attiecīgā projekta pieteikuma ekspertu konsolidētā vērtējuma sagatavošanu, informācijas sistēmā iesniedza projektu pieteikumu ekspertu konsolidēto vērtējumu.

Katra projekta pieteikuma konsolidētais vērtējums punktos tika aprēķināts, izmantojot formulu:

$$K = (3A \times 0,3) + (3B \times 0,5) + (3C \times 0,2)$$

Tikai viens projekta pieteikums sasniedza kvalitātes sliekšni gan katrā no kritērijiem, gan visos kritērijos kopumā.

Projekta īstenošana

Konkursa rezultātā tika pieņemts lēmums atbalstīt projekta pieteikumu, kurš ieguva vislielāko punktu skaitu konsolidētajā vērtējumā un sasniedza kvalitātes sliekšni - Nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003 "Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi". Tam ir piešķirts viss pieprasītais finansējums 1 674 000 EUR apmērā projekta īstenošanai no 2023. gada 15. decembra līdz 2026. gada 14. decembrim.

Sagaidāms, ka projekta noslēgumā tiks iegūti šādi nodevumi un rezultāti:

- trīsdesmit oriģināli zinātniskie raksti, kas iesniegti vai pieņemti publicēšanai Web of Science Core Collection vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos;
- sešpadsmit citi anonīmi recenzēti zinātniskie raksti starptautiskos un Latvijas žurnālos un rakstu krājumos;
- astoņpadsmit konferenču materiāli, ieskaitot kopsavilkumus;
- septiņas recenzētās zinātniskās monogrāfijas;
- viena zinātniskā datubāze vai datu kopa;
- trīs ziņojumi par rīcībpolitikas ieteikumiem un rīcībpolitiku ietekmi;
- viens iesniegts projekta pieteikums starptautiskā vai nacionālā pētniecības un attīstības projektu konkursā;
- viens sekmīgi nokārtots maģistra valsts (gala) pārbaudījums;
- trīs noteiktā kārtībā aizstāvēti promocijas darbi;
- četrdesmit piedalīšanās ar ziņojumiem starptautiskajās konferencēs;
- viena organizēta starptautiskā konference;
- viena organizēta vasaras skola un viena izstāde.

Ekspertu atziņas

Ārvalstu zinātniskie eksperti norādīja uz projektu stiprajām un vājajām pusēm, kā arī izteica rekomendācijas.

Nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003 "Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi"

Zinātniskā izcilība

Projekta pieteikums piedāvā rūpīgu plānu iedziļināties Latvijas historiogrāfijā ar mērķi izprast 20. gadsimta sabiedrības attīstības dinamiku un tādējādi stiprināt Latvijas nacionālo identitāti un cīnīties ar dezinformāciju. Projekts sakņojas morfoģenētiskajā analizē un retrospektīvajā nozīmju veidošanā un demonstrē potenciālu visaptverošiem historiogrāfiskiem un gadījumu izpētes pētījumiem, piedāvājot makro un mikro ieskatus 20. gadsimta Latvijas vēsturē. Zinātniskie rezultāti ir daudzveidīgi un labi plānoti. Eksperti norāda, ka projekta partneriem ir spēcīga pētniecības pieredze, tomēr uzdevumu sadale varētu būt saskaņotāka, lai veicinātu veiksmīgu konsorcijs sadarbību. Kaut arī piedāvātā pētījumu metodoloģija ir daudzsološa un novatora, tomēr ir rūpīgi jāpārdomā projekta teorētiskā un metodoloģiskā saskaņotība ar plānotajiem projekta rezultātiem.

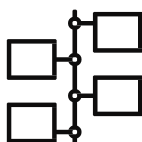
Ietekme

Projekta īstenošana rada sociālo ietekmi, piedāvājot iespēju attīstīt Latvijas institucionālo noturību ģeopolitisko izaicinājumu apstākļos un veicinot personāla un studējošo izaugsmi un pieredzes apmaiņu. Svarīgs rezultāts būs arī integrācija starp iesaistītajiem projekta partneriem, tomēr ir jāprecizē starpkomandu sadarbības ietekme uz prasmju apmaiņu starp disciplīnām. Projektā ir paredzēta pētniecības rezultātu izplatīšana, piedaloties zinātniskajās konferencēs un publicējot zinātniskos rakstus, tomēr eksperti atzīmē, ka būtu lietderīgi vairāk publicēties starptautiskajos izdevumos ar augstāku

ietekmi. Rezultāti sniegs informāciju politikas veidošanai un bagātinās izglītības programmas, veicinot reālas pārmaiņas sabiedrībā. Izplatīšanas stratēģija ir visaptveroša, un tajā ir iesaistīti pedagogi, politikas veidotāji, plašsaziņas līdzekļi un muzeji. Lai gan projekta attīstības plāns ir detalizēts, lielāks uzsvars uz topošo jauno zinātnieku izaugsmes veidošanu varētu uzlabot tā ilgtermiņa ietekmi.

ieviešana

Pētījuma darba plāns demonstrē augstu kvalitāti un atbilstību izvirzītajiem mērķiem. Darba paketes un to mērķi ir skaidri definēti, un katrā darba paketē ir noteikti izpētes jautājumi, uzdevumi, rezultāti un atskaites punkti. Resursu plānošana ir piemērota, lai efektīvi izmantotu un maksimāli palielinātu digitālās vides potenciālu. Projekta komandā ir dzimumu līdzsvars, un to vada pieredzējuši zinātnieki. Pētnieki piedāvā dažādas prasmju kopas, pieredzi un zināšanas, efektīvi papildinot viens otru. Lai gan komandas internacionalizāciju varētu veicināt, iesaistot konsultatīvo padomi, tās kopējais sastāvs ir pārlicinošs. Pārdomāts pētniecības vadības plāns, tostarp kvalitātes vadība, nodrošina projekta progresa izsekošanu. Vadības pamatgrupa, kurā ir pārstāvji no visām partnerinstitūcijām, pārrauga lēmumu pieņemšanu, organizējot regulāras sanāksmes. Tomēr daži riski, piemēram, tie, kas saistīti ar piekļuvi mērķa grupām un iespējamu spriedzi, kas izriet no vēstures atkārtotas interpretācijas, ir jāapsver rūpīgāk. Visiem projekta partneriem ir nepieciešamās zināšanas un infrastruktūra veiksmīgai projekta īstenošanai.

Latvijas Zinātnes
padome

Sagatavoja
Latvijas Zinātnes padome